

Til Olje- og energidepartementet

Oversendt via postmottak@oed.dep.no

Oslo 25.6.2020

Deres ref: 19/133
Vår ref: Asle Strand

Høringsuttalelse – funksjonelt skille

Samfunnsbedriftene Energi (tidligere KS Bedrift Energi) organiserer i overkant av 100 energiselskap. De fleste innen distribusjon og salg av kraft. Regelverket for organisering av kraftnettet er således av stor betydning for våre medlemmer.

Sammendrag

Gjennom en rekke høringer har Samfunnsbedriftene tidligere gitt uttrykk for vårt syn på et funksjonelt skille for nettselskapene. Vi vil likevel gjenta noe av argumentasjonen, samt komme med nye momenter som følge av utviklingen i bransjen.

Samfunnsbedriftene er kritisk til Olje- og energidepartementets forslag til ny § 4-7 i energiloven. Det foreslås at selskap med færre enn 10.000 nettkunder skal få unntak fra det funksjonelle skillet.

På et generelt grunnlag har Samfunnsbedriftene det prinsipielle standpunkt at EUs regler om selskapsmessig og funksjonelt skille bør følges. Der er det godt begrunnet at for selskap med mindre enn 100.000 kunder er slike skiller unødige byråkratiske og fordyrende for kundene, og disse selskapene er derfor normalt ikke omfattet av reglene. Nå er selskapsmessig skille vedtatt for alle og påløpte kostnader i den sammenheng, har i stor grad allerede blitt påført kundene.

I denne runden er spørsmålet hvem som skal omfattes av det funksjonelle skillet. Samfunnsbedriftene mener stortingsflertallets anmodningsvedtak fra mars 2018 er en akseptabel løsning. Grensen ble der satt ved 30.000 nettkunder.

Det har skjedd enormt mye i kraftbransjen siden Reitenrapporten fra 2014. Både når det gjelder selskapsstruktur, tekniske og markedsmessige endringer og i regelverket for nøytralitet. Og utviklingen fortsetter. De viktigste drivkrefter for endring i kraftbransjen over hele verden omtales nå som 3D utfordringen: Dekarbonisering, Digitalisering og Desentralisering.

Dette er temaer som overhodet ikke er nevnt i Reitenrapporten. Det er da et paradoks at den lovendringen som skal gjøres nå, av mange begrunnes med anbefalinger fra denne rapporten. Burde vi ikke i stedet vedta noe som imøtekommer behovet framover?

Behovet for funksjonelt skille begrunnes ofte med fare for krysssubsidiering, mangel på nøytralitet og behov for større selskaper. Underforstått at store selskaper er mer lovlidige, er mer effektive, har bedre leveringssikkerhet, har bedre kompetanse, mer kapital og større evne til innovasjon.

Samfunnsbedriftene mener det ikke er en entydig sammenheng mellom nevnte faktorer og størrelsen på selskapene.

Vi mener det derfor kan være et alternativ å sette en grense på 30.000 for en periode på eksempelvis 5 eller 10 år. Dette etterfulgt av en vurdering av utviklingen i bransjen med hensyn til nøytralitet, effektivitetsforbedring, kompetanseutvikling, leveringssikkerhet og evt andre vesentlige forhold.

Hvis de mindre og mellomstore selskapene har en utvikling som matcher de større selskapene er det åpenbart ingen grunn til at de skal påføres ekstra kostnader ved et funksjonelt skille.

Samfunnsbedriftene mener oppsummert at den foreslåtte grensen for unntak på 10.000 kunder, påfører kundene unødige kostnader og den grensen er altfor lav.

Konsekvenser av forslaget

Ingen vet hvilke konsekvenser ulike unntaksgrenser vil føre til. Det vi vet sikkert er at både tidligere og ferske medlemsundersøkelser viser at et funksjonelt skille koster betydelige summer pr år. Hvis dette fører til fusjoner får en tilhørende effekter, alternativt beholder en fordelene med lokale og mindre selskap, men med høyere nettleie enn før.

Samfunnsbedriftene gjør for ordens skyld oppmerksom på at vi på ingen måte er motstander av fusjoner, men de bør være industrielt tuftet og ikke et resultat av unødig påførte kostnader.

Vi vil i det følgende belyse noen av problemstillingene som vil eller kan følge av ekstra kostnader.

Kritisk til sentralisering av energisektoren

Forslaget vil få betydelige konsekvenser for bransjen og for lokalsamfunn over hele landet, om det skulle få flertall i Stortinget.

Det vil føre til sentralisering av kompetansearbeidsplasser, økte kostnader for kundene, mer byråkrati for selskapene og dårligere beredskap og forsyningssikkerhet i distrikts-Norge. Endringene vil være ugjenkallelige om de tvinges gjennom.

Lokale energiselskaper har en viktig rolle

Norge trenger de lokale energiselskapene. De er garantister for lokal forankring og mangfold i bransjen. Fordelene og utfordringene for lokalt forankrede energiselskaper er mange. Tradisjonelt har de viktigste vært:

- **Lokale selskaper bidrar** til en utvikling av norsk fornybarnæring som sikrer god beredskap og god leveringskvalitet til riktige priser.
- **De ser og setter lokale behov høyt.** Lokale energiselskaper har sørget for og lagt til rette for god bredbåndsdekning i distriktet. Dette har de gjort fordi større aktører, som for eksempel Telenor, ikke har sett det regningssvarende å satse i området deres. Mange mindre selskaper tar et samfunnsansvar der hvor andre ikke vil.
- **Forsyningssikkerhet.** God beredskap ved strømbrydd forutsetter lokal tilstedeværelse av mennesker og materiell. Forslaget vil føre til at viktig kompetanse forsvinner fra lokalmiljøet. Det vil dermed ta lenger tid å få rettet strømbrydd.
- **Har solid egenkapital og kan investere.** Noen hevder at dagens mindre nettselskaper ikke klarer å løse framtidens utfordringer knyttet til investeringer og

bemanning. Fakta er at de fleste mindre og mellomstore selskapene har solid egenkapital og er robuste nok til å håndtere egne investeringer.

- **Bidrag til innovasjon i lokalmiljøet.** Samfunnsbedriftenes medlemmer representerer attraktive arbeidsplasser i sitt lokalmiljø og har god kompetanse. Mange lokale energiselskaper er innovative og investerte tidlig i infrastruktur som Automatiske måle- og styringssystemer, AMS, og bredbånd.
- **Sentralisering og tap av arbeidsplasser.** Oppkjøp/fusjoner vil føre til sentralisering av kompetansearbeidsplasser. Disse vil over tid forsvinne fra lokalsamfunnet.

Andre forhold:

- **Går lengre enn EU.** Regjeringens forslag går mye lengre enn EUs politikk på området. EU gir unntak fra selskapsmessig og funksjonelt skille for selskaper med færre enn 100.000 kunder. Norge blir så vidt Samfunnsbedriftene kjenner til, det eneste landet i EØS-området som ikke praktiserer unntak for alle med færre enn 100.000 kunder. NVE og OED har ikke dokumentert hvorfor Norge må gå lengre enn EUs krav, noe som svekker norske selskapers konkurransekraft.
- **Et funksjonelt skille vil hindre** samdrift og ressursutnyttelse mellom nettvirksomheten og den øvrige virksomheten. Dette øker kostnadene og reduserer mulighet for effektiv drift til beste for innbyggerne.
- **Økte kostnader kan gi mindre innovasjon.** Et funksjonelt skille vil gi varig økte kostnader for kundene. Det vil gi lavere avkastning for eierne og svekke selskapenes mulighet til innovasjon og utvikling.
- **Inngrep i eierstyring.** Lovforslaget griper urimelig inn i eiernes styring av eget selskap. Myndighetene har ikke lagt fram hvordan eiers styringsrett er vurdert. Med et funksjonelt skille av selskapet står ikke eier fritt til å disponere sine ressurser på en optimal måte. Dette griper klart inn i eiers styringsrett.
- **Lave kostnader.** Norge har i dag trolig et av verdens best fungerende nettsystemer og høy leveringssikkerhet. Selskapene har et klart fokus på å redusere kostnader og forbedre kvalitet, og mange mindre selskaper ligger høyt på NVEs effektivitetsmålinger.
- **Sikrer konkurranse.** Norge har i dag, som følge av et velfungerende marked og sterk konkurranse pga mange aktører, svært lave marginer på kraftsalg til sluttbrukere. En utvikling mot svært få selskaper i form av oligopol vil være uheldig for kundene. Erfaringene fra for eksempel Storbritannia viser at kundene ikke er fornøyd med få og store leverandører.

Unødvendig og udokumentert forslag

Regjeringens forslag har i mange sammenhenger blitt begrunnet med at det er behov for både et selskapsmessig og funksjonelt skille for å hindre krysssubsidiering av konkurranseutsatt virksomhet. Men eksempler på slik krysssubsidiering er verken dokumentert av NVE, OED eller andre.

Forslaget forsøker dermed å **løse et problem som ikke eksisterer**, eller som i verste fall er marginalt. Avdekking av eventuell krysssubsidiering kan utføres på en langt enklere og rimeligere måte enn å innføre krav om funksjonelt skille. Det blir å «skyte spurv med kanoner», til en høy pris for selskapene, deres kunder og utallige lokalmiljø.

Utviklingen av energibransjen må være eierstyrt

Det er en selvfølge at energibransjen kontinuerlig effektiviserer, slik den alltid har gjort. Men Samfunnsbedriftene mener at utviklingen må styres av eierne. Fusjoner bør finne sted hvis eiere og selskap selv ser fordeler ved dette, og ikke som et resultat av en lovendring som griper inn i organiseringen av selskapene.

I en bransje som domineres av lokale offentlige eiere og samvirkeforetak, vil det normalt være samsvar mellom kundenes og eiernes interesser. Det er derfor ingen grunn til å begrense eiernes mulighet og rett til å styre selskapene i tråd med lokale mål.

Utviklingstrekk i bransjen – 3D

I rapporten «Fra brettet til det smarte nettet» publisert av Reguleringsmyndigheten for energi 7. mai 2020 er det listet opp de viktigste drivkrefter for endring i energiproduksjon, energibruk og styring i punkt 2.1. Dette blir igjen oppsummert med at kraftbransjen over hele verden omtaler dette som deres 3D utfordring: Dekarbonisering, Digitalisering og Desentralisering.

Dette er temaer som overhodet ikke er nevnt i Reitenrapporten fra 2014. Det er da et paradoks at den lovendringen som skal gjøres nå, av mange begrunnes med anbefalinger fra denne rapporten. Burde vi ikke i stedet vedta noe som imøtekommer behovet framover?

Samfunnsbedriftene mener utfordringene like gjerne kan og bør løses av mellomstore selskap med vilje og evne til innovasjon som av de større selskapene. I et slikt utfordringsbilde er det ingen som motiveres av et unødvendig funksjonelt skille.

Konklusjon

Samfunnsbedriftene mener stortingsflertallets anmodningsvedtak fra mars 2018 er en akseptabel løsning. Grensen ble der satt ved 30.000 nettkunder. Vi oppfordrer OED til å legge fram et forslag overfor Stortinget hvor energilovens § 4-7 gir unntak fra det funksjonelle skillet for selskap med færre enn 30.000 nettkunder.

Subsidiært at det gis unntak for de samme selskapene i en begrenset periode før grensen vurderes på nytt.

Med vennlig hilsen

Cecilie Bjelland
Direktør
Samfunnsbedriftene Energi